

این متن از سایت دانشنامه حوزوی "ویکی فقه" اخذ شده است.
برای آشنایی و استفاده بیشتر به نشانی www.wikifeqh.ir مراجعه فرمایید.

زمین

کلیدواژه: تبدیل زمین، زمین، قیامت، پرسش: تفسیر آیه «یوم تبدل الارض غیر الارض»^[۱] را بیان فرمایید.
پاسخ: در معنای مبدل شدن زمین و آسمان‌ها، دیدگاه‌های مختلفی وجود دارد. اینکه زمین نقره و آسمان طلا می‌شود؛ یا اینکه زمین **جهنم** و آسمان **بهشت** می‌شود؛ یا اینکه زمین نان خوش طعمی برای خوردن همگان و یا **مؤمنین** می‌شود، یا اینکه زمین، برای هرکسی به مقتضای حال او بدل می‌شود.

فهرست مندرجات

- ۱ - مقصود از تبدیل زمین
- ۲ - علت اختلاف معنی تبدیل
- ۳ - پانویس
- ۴ - منبع

مقصود از تبدیل زمین

در معنای مبدل شدن زمین و آسمان‌ها: «يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاوَاتُ...»^[۱] مفسران دیدگاه‌های مختلفی دارند که در این جا به صورت خلاصه برخی از آنها بیان می‌شود:

۱. روز قیامت، **زمین نقره و آسمان طلا** می‌شود.^{[۲] [۳]} چه بسا تعبیر کرده‌اند که **زمین** مانند **نقره پاک** و **آسمان** مانند **طلا** درخشان می‌شود.
۲. در روز رستاخیز، **زمین جهنم و آسمان بهشت** می‌شود.^[۴]
۳. **زمین یکپارچه نان خوش طعمی می‌شود** که مردم در طول روز **قیامت** از آن می‌خورند.^[۵]
۴. **زمین برای هر کسی به مقتضای حال او مبدل می‌شود**. برای مؤمنان به صورت نانی در می‌آید که در طول روز محشر از آن می‌خورند و برای بعضی دیگر نقره، و برای کفار آتش می‌شود.^[۶]
۵. مقصود از تبدیل زمین، **کم و زیاد شدن آن** است. به این معنا که کوه‌ها و تپه‌ها و گودی‌ها و درختان همه از بین رفته، زمین مانند سفره گسترده تخت می‌شود، و دگرگونی آسمان‌ها به این است که آفتاب و ماه و ستارگان از بین می‌روند، و خلاصه آنچه در زمین و آسمان است وضعیت عوض می‌شود.^[۷]

علت اختلاف معنی تبدیل

منشأ این اختلاف در تفسیر تبدیل، اختلاف روایاتی است که در تفسیر این آیه آمده است. و اختلاف روایات در صورتی که معتبر باشند، خود بهترین شاهد بر این است که ظاهر آیه شریفه مقصود نیست، و این روایات به عنوان مصداق آمده‌اند.
دقت کافی در آیاتی که پیرامون تبدیل آسمان‌ها و زمین بحث می‌کند، بیانگر این است که این مسئله در **عظمت** مانندی ندارد که در تصور بگنجد، و هرچه در آن باره فکر کنیم- مثلاً تصور کنیم زمین نقره و آسمان طلا می‌شود و یا بلندی‌ها و پستی‌های زمین یکسان گردد و یا کره زمین یک پارچه نان پخته گردد- باز آنچه را که هست تصور نکرده ایم.
این گونه تعبیرها تنها در روایات نیست، بلکه در آیات کریمه **قرآن** نیز آمده است؛ مانند آیه "وَ أَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا"،^[۸] "وَ سِيرَتِ الْجِبَالِ فَكَاتَتْ سَرَابًا"،^[۹] و ... که مانند **روایات** از نظامی خبر می‌دهد که ربط و شباهتی به نظام معهود دنیوی ندارد؛ چون بديهی است که روشن شدن زمین به نور پروردگارش غیر از روشن شدن به نور آفتاب و ستارگان است.^[۱۰]
و شاید منشأ اختلاف روایات بزرگی مطلب و عدم فهم راویان باشد که **انمه معصومین (علیهم السلام)** پاسخ سوال هر یک از راویان را به قدر فهم آنها می‌دادند که قانع گردند؛ زیرا برای عموم بشر مادامی که در لباس دنیوی طبیعی هستند ممکن نیست کیفیت و کمیت اوضاع جهان آخرت را به درستی بفهمند، مگر بعضی از نفوس پاک که در **شاهد، غایب** را می‌بینند، آن هم به طور اجمال.^[۱۱]

پانویس

۱. ↑ سوره ابراهیم/۱۴، آیه ۴۸
۲. ↑ فخرالدین رازی، ابوعبدالله محمد بن عمر، مفاتیح الغیب، دار احیاء التراث العربی، بیروت، ۱۴۲۰ق، ج ۱۹، ص ۱۱۲، (وی این نظر را از ابن مسعود نقل می‌کند)
۳. ↑ حقی بروسوی اسماعیل، روح البیان، دارالفکر، بیروت، بی تا، ج ۴، ص ۴۲۶، (به نقل از قرطبی).
۴. ↑ طبرسی، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۶، ص ۹۵
۵. ↑ طبرسی، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۶، ص ۹۴
۶. ↑ طبرسی، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۶، ص ۹۴
۷. ↑ مفاتیح الغیب، ج ۱۹، ص ۱۴۶.
۸. ↑ سوره زمر/۲۹
۹. ↑ سوره نبأ/۷۸، آیه ۲۰
۱۰. ↑ طباطبائی، سید محمد حسین، المیزان، ترجمه، موسوی همدانی، سید محمد باقر، ج ۱۲، ص ۱۲۹
۱۱. ↑ امین، سیده نصرت، مخزن العرفان در تفسیر قرآن، نهضت زنان مسلمان، تهران، ۱۳۶۱ش، ج ۷، ص ۱۰۶.

